

Starostwo Powiatowe
w
Limanowej

Sprawozdanie z Programu edukacji ekologicznej
Społeczeństwa w Powiecie Limanowskim
V edycja 2010
dofinansowane przez WFOŚiGW w Krakowie

w ramach:
Powiatowego Centrum Ekologicznego

Zawartość

1. Realizacja „I Powiatowego Konkursu Wiedzy o Ochronie Przyrody na terenie Powiatu Limanowskiego” dla dzieci i młodzieży szkół powiatu limanowskiego przy współudziale Ligi Ochrony Przyrody od/Limanowa i Nadleśnictwa Limanowa.	3
2. Oznakowanie 5 przystanków powiatowej ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej „Limanowa - Sałasz – Jaworz”	6
3. Opracowanie projektu graficznego i druku 44 stronicowego folderu powiatowej ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej „Limanowa - Sałasz – Jaworz”	12
4. Wydanie toreb Ekologicznych	14
5. Święto Drzewa edycja VIII.....	15
6. Zaadoptuj rzekę 2010.....	22
7. Światowy Dzień Ziemi w powiecie limanowskim przy współpracy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasów Państwowych Nadleśnictwa Limanowa i Ligi Ochrony Przyrody oddział Limanowa	23
8. Wprowadzenie selektywnej zbiórki papieru w Starostwie Powiatowym w Limanowej ..	26
9. Wyróżnienie dla Starostwa Powiatowego w Limanowej w Konkursie o Puchar Recyklingu.	27
10. Starostwo Powiatowe w Limanowej uzyskało Certyfikat uczestnictwa w projekcie „EKOLOGICZNY URZĄD”	28
11. „Zbieranie baterii” – projekt promujący zbiórkę baterii i akumulatorów w powiecie Limanowskim.....	29
12. Konferencje, warsztaty, spotkania	30
13. Współpraca z organizacjami pozarządowymi.....	32
14. Zakup zdjęć i promocja powiatu	35
15. Zakup prezentacji „Rośliny chronione, rzadkie i zagrożone Beskidu Wyspowego”	37
16. Dofinansowanie kwartalnika Gorczańskiego Parku Narodowego „Salamandra”	38
17. Wykaz rzeczowo-finansowy	39
18. Efekty ekologiczne i społeczne i materialne	40

1. Realizacja „I Powiatowego Konkursu Wiedzy o Ochronie Przyrody na terenie Powiatu Limanowskiego” dla dzieci i młodzieży szkół powiatu limanowskiego przy współudziale Ligi Ochrony Przyrody od/Limanowa i Nadleśnictwa Limanowa.

12 października 2010 w budynku Starostwa Powiatowego w Limanowej odbył się finał „I powiatowego konkursu wiedzy o ochronie przyrody na terenie powiatu limanowskiego”.

Celem konkursu była popularyzacja wiedzy o ochronie środowiska, kształtowanie świadomości przyrodniczej oraz wypracowanie wrażliwości społecznej wśród młodzieży szkolnej na różne formy ochrony przyrody.

Organizatorem konkursu było Starostwo Powiatowe w Limanowej, a nadzór merytoryczny nad przeprowadzeniem konkursu sprawowało Powiatowe Centrum Ekologiczne działające w Wydziale

Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa. Współorganizatorami konkursu było Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Limanowa oraz Liga Ochrony Przyrody Oddział Limanowa.

Konkurs również uzyskał dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie.

W konkursie wzięło udział 149 dzieci i młodzieży z całego powiatu limanowskiego. Konkurs przeprowadzony był w formie pisemnego testu w trzech kategoriach wiekowych.

Następnie dzieci i młodzież udali się do hali sportowej przy ul. Jordana 3 gdzie obejrzeli estradowe show teatralno-ekologiczne pn.: „Historia zaginionego Papierka”, przy-

gotowany przez Krakowskie Biuro Promocji Kultury oraz Teatr POZYTYWKA.

Po zakończeniu spektaklu nagrody w konkursach wręczali: Starosta Limanowski Jan Puchała, Wicestarosta Limanowski Franciszek Dziedzina, Członek Zarządu Bolesław Żaba, Dyrektor Wydziału Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Anna Fabia, Prezes Ligi Ochrony Przyrody od. Limanowa Małgorzata Cedzidło oraz Nadleśniczy Nadleśnictwa Limanowa Jan Legutko.

Patronat medialny:

Laureaci konkursu:

Kategoria dzieci w wieku szkoły podstawowej:

MIEJSCE I Jakub Tokarz Zespół Szkół w Ujanowicach

MIEJSCE II Sylwia Filipiak Szkoła Podstawowa w Chyszówkach

MIEJSCE III Małgorzata Janik Szkoła Podstawowa w Roztoce

wyróżnienia I stopnia

Kinga Sobczak Szkoła Podstawowa w Podłopieniu

Aleksandra Łącka Szkoła Podstawowa w Kamionce Małej

Ewelina Kowalska Szkoła Podstawowa w Chyszówkach

wyróżnienia II stopnia

Paulina Kaczor Zespół Placówek Oświatowych w Jurkowie

Piotr Zelek Szkoła Podstawowa w Jaworznej

Iwona Pławecka Szkoła Podstawowa w kamionce Małej

Kategoria dzieci w wieku szkoły gimnazjalnej:

MIEJSCE I Aneta Mrózek Zespół Placówek Oświatowych w Jurkowie

MIEJSCE II Małgorzata Gołąb Zespół Szkół w Ujanowicach

MIEJSCE III Maciej Smoter Zespół Szkół Samorządowych Nr 3 w Limanowej

wyróżnienia I stopnia

Dominika Gołąb Zespół Szkół w Ujanowicach
Bogdan Marek Zespół Placówek Oświatowych w Dobrej
Krzysztof Dziedzic Zespół Szkół w Ujanowicach

wyróżnienia II stopnia

Marta Kłag Gimnazjum w Łukowicy
Anna Woś Publiczne Gimnazjum w Skrzydłnej
Magdalena Zając Publiczne Gimnazjum w Skrzydłnej

Kategoria dzieci w wieku szkoły ponadgimnazjalnej:

MIEJSCE I Anna Luberda ZSP w Mszanie Dolnej
MIEJSCE II Maciej Zborowski ZS Nr 1 w Limanowej
MIEJSCE III Tomasz Wójcik ZSTiO w Limanowej

wyróżnienia I stopnia

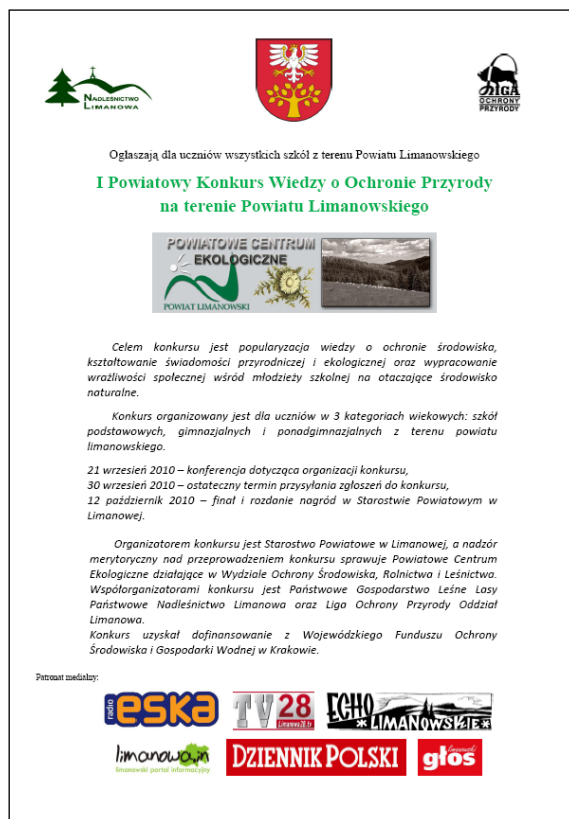
Anna Noworolnik IV LO w Limanowej
Anna Burdek IV LO w Limanowej
Maciej Bugajski I LO w Limanowej

wyróżnienia II stopnia

Anna Malec Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Mszanie Dolnej
Justyna Liszka I LO w Limanowej
Andrzej Górski IV LO w Limanowej

Dyplom konkursowy

Plakat konkursowy

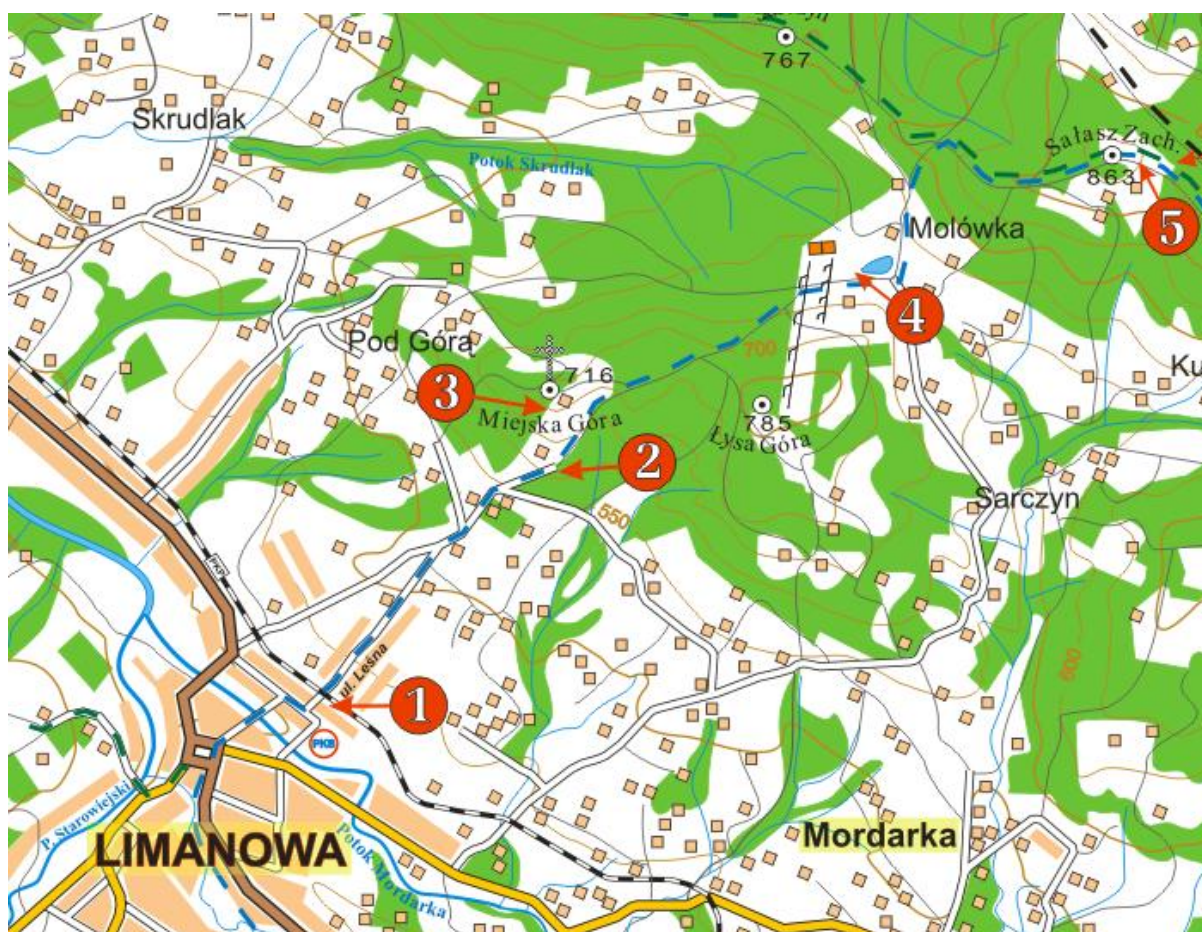
2. Oznakowanie 5 przystanków powiatowej ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej „Limanowa - Sałasz – Jaworz”.

W 2005 roku staraniem PCE utworzono powiatową ścieżkę przyrodniczo-leśną pn.: „Limanowa-Sałasz-Jaworz”. Pierwszy z dwunastu przystanków znajduje się na początku ul. Leśnej i wiedzie niebieskim szlakiem turystycznym na Miejską Górę, schodzi do osiedla Molówka by znowu wspinać się na Sałasz 909 m npm., a stąd bez dużych różnic wysokości do kulminacji pasma - Jaworza 921 m npm.

Wydano wówczas czarnobiałą 32 stronicowy przewodnik z kolorową wkładką ze zdjęciami i kolorową mapą w formacie A3 w nakładzie 500 egzemplarzy. Ponieważ ścieżka spotkała się z pozytywnym przyjęciem wśród mieszkańców powiatu limanowskiego niemal natychmiast rozszedł się cały nakład.

Dlatego w 2010 roku nie tylko wznowiono druk przewodnika po ścieżce (tym razem 44 stronicowego folderu w pełnym kolorze) jak również oznakowano pierwszą część ścieżki w terenie tablicami edukacyjnymi. Ma to na celu dotarcie do większej liczby mieszkańców powiatu i odwiedzających nasze tereny turystów. Tablice nawiązują grafiką do wydanego przewodnika oraz zostały podane ich dane w systemie GPS.

Tablice w terenie informujące nas o przystankach wzdłuż ścieżki przyrodniczej mają wymiar 100x70 cm w pionie. Posiadają będą mocne plecy ze sklejki wodoodpornej oraz solidne ramy o wym. 50x75 mm. Liternictwo i grafika wykonane w technice kolorowych wydruków na folii, końcowo zabezpieczone folią UV-stop. Posadowienie w gruncie na pojedynczym masywnym słupie modrzewiowym lub jodłowym dodatkowo zabezpieczonym preparatem smołowym w części do ziemi.

Przystanek nr 1. Pospolite rośliny towarzyszące człowiekowi.

Wiele z rosnących tu gatunków ma ciekawą biologię lub jest użyteczna w różny sposób dla człowieka. Część gatunków to chwasty polne, inne trafiły tu z łąk i lasów (np. kielisznik zaroślowy), a niewielka ilość to gatunki występujące tylko na miejscach ruderalnych.

Ciekawe jest pochodzenie wielu gatunków i ich właściwości biologiczne, a niekiedy ich agresywność w opanowywaniu nowych dla nich siedlisk. Niektóre gatunki zalicza się do roślin inwazyjnych, czyli gatunków obcych w naszej florze, przybyłych niedawno i zajmujących coraz większe przestrzenie.

Przystanek nr 2. Las jodłowy regla dolnego.

Znajdujemy się w krainie buka i jodły, czyli w piętrze regla dolnego w jego dolnej części. Roślinność regla dolnego towarzyszyć nam będzie już do końca wędrówki, poznamy jego bogactwo gatunkowe oraz dużą zmienność. Dominującym gatunkiem budującym drzewostany pod względem zajmowanej powierzchni jest buk, jednakże często szczególnie w niższych położeniach udział jodły w drzewostanie jest dominujący i przekracza nawet 90%. Z pewnością człowiek przyczynił się też do tego z uwagi na większe zapotrzebowanie tradycyjnego budownictwa na drewno jodły. W tym miejscu warto wejść nieco w głąb lasu, by przyjrzeć się składnikom runa i swoistej fizjonomii lasu jodłowego. Widać tu wyraźnie jak jodła jest preferowana i podsadza na przez leśników.

Przystanek nr 3. Rośliny ciepłolubne (kserotermiczne).

Tuż poniżej Krzyża Milenijnego znajduje się ciepła łąka kośna, a obok nieskoszona, nasłoneczniona miedza lub ugór. Obserwujemy jak rodzaj użytkowania wpływa na fizjonomię i skład gatunkowy sąsiadujących płatów. Zapewne różni są właściciele gruntu. Wiele rosnących tu roślin obserwowaliśmy niżej. Inne pojawiają się ze względu na silne nasłonecznienie tego zbocza. Rośliny lubiące takie warunki nazywamy **kserotermicznymi** (ciepłolubnymi) lub suchoroślami. Możemy dostrzec u nich cechy przystosowujące je do warunków silnego nasłonecznienia i okresowego niedoboru wody. Gatunków z tej grupy jest w Beskidzie Wyspowym ponad 150.

Przystanek nr 4. Roślinność miejsc wydeptywanych.

To niewątpliwie najbardziej zmieniony przez człowieka przystanek na tej ścieżce. Przyglądając się architekturze zabudowań stacji i wykorzystaniu naturalnych zboczy Łysej Góry zauważamy zrównoważone wpisanie się obiektu w krajobraz. Możliwe są również takie przemiany porolnych łąk aby wzbogacały się stopniowo w gatunki górskiej łąki kośnej i aby bogactwem gatunków i zwartą runią przeciwdziałały erozji na stoku i przyciągały turystów poza sezonem narciarskim. Ciągłe widoczne są na tych łąkach kopy siana co pozwala mieć nadzieję na właściwe użytkowanie tych łąk.

Przystanek nr 5. Psiara regłowa.

Zbiorowisko roślinne z dominującą psią trawką ekolodzy roślin nazywają psiarą regłową. Zbiorowisko to rozwinęło się na ubogich siedliskach po wykarczowaniu lasu albo w wyniku zubożenia łąk kośnych. Wyróżnia się tylko jedną warstwę zielną o niewielkiej wysokości (do 15 cm.), a warstwa mchów rozwinięta jest dobrze i wzbogacona gatunkami porostów. Panuje tu niska bliźniczka psia trawka, czasem też i inne niskie trawy oraz liczne byliny dwuliścienne takie jak: jastrzębiec kosmaczek, pięciornik kurze ziele. Poza tym niewiele tu barwnych gatunków przyozdabiających łąki kośne. Zespół użytkowany był prawie wyłącznie przez wypas. Nieużytkowane psiary stopniowo zarastają borówką czarną a później lasem, co widać było na tej ścieżce przy wchodzeniu na Sałasz.

3. Opracowanie projektu graficznego i druku 44 stronicowego folderu powiatowej ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej „Limanowa - Sałasz – Jaworz”.

Powiat Limanowski obfituje w wiele ciekawych miejsc pod względem ekologicznym i przyrodniczym. W całości znajduje się on w Obszarze Chronionego Krajobrazu. W granicach powiatu leży większość obszaru Gorczańskiego Parku Narodowego, znajdują się tu trzy rezerwaty przyrody (które 2 z nich ostatnio zostały powiększone). Teren ten obfituje w ponad 50 pomników przyrody – zwykle wiekowych drzew. Istnieje tu dwanaście obszarów Natury 2000. Niewiele osób wie, że Powiat Limanowski posiada największą ilość gospodarstw ekologicznych w całym Województwie Małopolskim.

W związku z tak wielkim dziedzictwem przyrodniczym Starostwo Powiatowe zleciło uaktualnienie i dodruk wykonanego w 2005 roku folderu pn.: „Ścieżka przyrodniczo-edukacyjna Limanowa-Sałasz-Jaworz”.

Pierwsze wydanie w roku 2005 liczyło zaledwie 500 egz. i spotkało się z bardzo pozytywnym uznaniem w środowisku nie tylko dzieci i młodzieży ale również przyrodników i przewodników górskich. Niemalże cały nakład, zale-

dwie 500-setny rozszedł się w mgnieniu oka. Ponieważ coraz większe jest zapotrzebowanie na tego typu działalność edukacyjną mającą na celu poznawanie otaczającej nas przyrody dlatego ponowione druk.

W 2010 roku wydaliśmy 2000 egz. oraz ubarwiliśmy szatę graficzną a cały folder został wydany w pełnym kolorze na wysokiej jakości matowym papierze kredowym.

W większości przewodników turystycznych brak jest opisów elementów przyrodniczych, które spotkać można wędrując po Powiecie Limanowskim. Autorzy zadowolają się z reguły ogólną charakterystyką środowiska przyrodniczego, podaniem dominujących gatunków lasotwórczych, pięter roślinności, gatunków chronionych oraz szczegółowego opisu przebiegu szlaku turystycznego. Stąd zrodził się pomysł ścieżki przyrodniczej, która ma na celu służyć edukacji nie tylko turystów ale przede wszystkim młodzieży, która coraz częściej ucieka w góry od zgiełku i cywilizacji. Taki też cel przyświeca autorom i wydawcy tego folderu.

Celem opracowania jest zwrócenie uwagi na bogactwo gatunków spotykanych przy każdej węd-

**7 Przystanek
Buczyna karpacka
- wariant paprociowy**

W runie buczyny dominują paprocie. W głębi lasu jest ich coraz więcej i tworzą zwarte łany. Warto poznać dwa najpospolitsze gatunki paproci. Odróżnienie ich nie będzie takie łatwe, gdyż mają podobny pokrój liści.

Wietlica samcza
– *Athyrium filix-femina* Fot. 48

Jest zdaniem wielu bardziej delikatna, a więc „kobieca”, stąd jej nazwa polska i łacińska. Nawet w dotyku jest bardziej miękka od pozostałych gatunków.

Nerecznica samcza – *Dryopteris filix-mas* Fot. 49

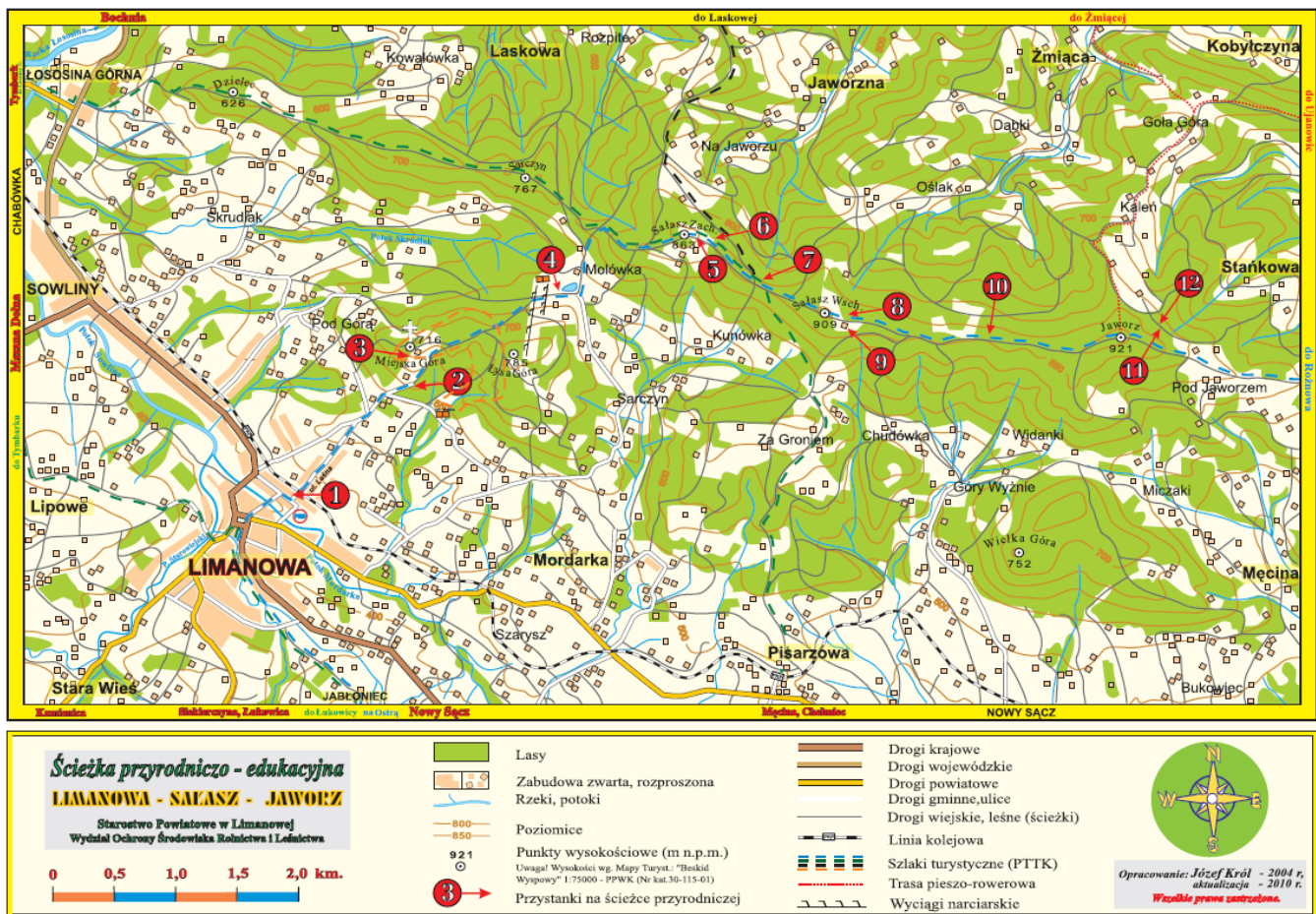
Jest paprocią o mocniejszej budowie, a więc o cechach „męskich”. Jest również pospolita i szeroko rozpowszechniona w ciemnych lasach aż po kraje alpejskie.

Bardzo pospolite są też dwa kolejne gatunki z rodzaju nerecznica – nerecznica szerokolistna i nerecznica krótkoostna (omówiona na poprzednim przystanku). Znacznie rzadsza jest nagroźniejsza z nerecznic – nerecznica mocna, o zimnozielonych liściach. Ponadto można odnieść tu delikatną ciemnie (zachyłkę) trójkątną i zachyłkę oszczepowatą oraz chronioną paprotkę zwyczajną. Na koniec wymieniamy obecnie tu zimnozieloną paproć – paprotnika kolczastego [Fot. 50]. Posiada on dość duże skórzaste i błyszczące liście. Jest to bardzo dekoracyjna paproć. Las bukowy zajmuje tu już obydwa stoki – południowy i północny. Czas więc by poznać najpospolitsze drzewo Pasma Jaworza.

drówce. Bogata jest ona w cenne kolorowe zdjęcia i opisy rzadkich i chronionych roślin, m. in.: kruszczyk szerokolistny, goryczka trojęściowa, mieczyk dachówkowaty i inne. W folderze zachęcamy zapoznanie się z niektórymi gatunkami, poznanie ich wymagań i ich statusu we florze polskiej, a w niektórych przypadkach zwracamy uwagę na konieczność ochrony gatunku ze względu na ich ochronę prawną bądź ich zaklasyfikowanie do roślin rzadkich, ginących lub zagrożonych.

4. Wydanie toreb Ekologicznych

Foliowe reklamówki są zabójcze dla środowiska. Codziennie też zaśmiecają nasz powiat - są widoczne wszędzie, na ulicach, poboczach, drzewach. W większości sklepów nie tylko w Limanowej ale także w całym powiecie trzeba płacić już za folią siatkę.

Ilość wytwarzanych śmieci z każdym rokiem wzrasta. Jak twierdzą ekolodzy wyprodukowana w ciągu sekundy foliowa jednorazówka, służąca przeciętnie 20-25 minut, w naturalnych warunkach rozkłada się od 100 do 400 lat.

Ludzie przyzwyczaili się do darmowych jednorazówek, a zaraz po przyniesieniu zakupów do domu trafiają do kubła na śmieci. Liczy się więc wygoda i dobra, sprawna obsługa w sklepach. Nikt nie zastanawia się w tym momencie nad ekologią. Koszty środowiska nie są brane pod uwagę.

W wielu krajach, nie tylko Europy, zakazano już używania opakowań foliowych albo znacznie ograniczono ich zużycie. Coraz częściej w sklepach oferuje się klientom torby ekologiczne, wielokrotnego użytku, które są wykonane z polipropylenu podlegającym recyklingowi. Innym rozwiązaniem jest wprowadzenie jednorazowych toreb papierowych.

Zastąpienie foliówek torbami wielokrotnego użytku byłoby bardzo dobrym rozwiązaniem. Powiat jako ostoja natury i zdrowia daje przykład tak dobrego i funkcjonalnego rozwiązania chroniącego środowisko naturalne jakim są torby wielokrotnego użytku.

Charakterystyka toreb ekologicznych:

Torby: tkanina PP (polipropylen nietkany „non woven”)

Rączki: 2 x 48cm wykonane z PP

Gęstość materiału PP: 80g/m²

Łączenia: szyta, rączka wzmocniona przeszyciem krzyżowym oraz przeszzyta na całej wysokości torby

Dodatki: Usztywnienie dna torby wykonane z PP - czarnego

Rozmiar: wysokość - 34 cm ; szerokość- 34 cm; głębokość - 20 cm

Kolor: oliwka

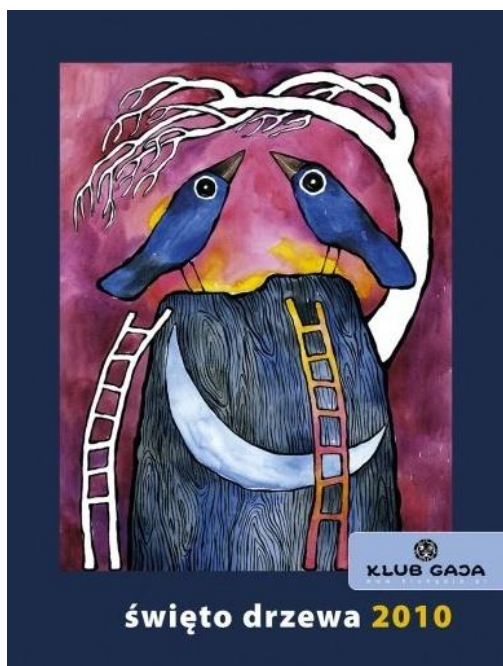
Nadruk: Jedna strona - drzewo oraz napis - „Ekologiczna torba”

Nadruk: Druga strona - Logo Powiatu Limanowskiego, napisem „Powiatowe Centrum Ekologiczne” oraz „dofinansowano przez WFOŚiGW w Krakowie”

Nakład: 2300 szt.

5. Święto Drzewa edycja VIII

Tegoroczna akcja sadzenia drzew w rozpoczęła się 21.09.2010 r. konferencją w Starostwie Powiatowym w Limanowej, którą otworzył Starosta Limanowski Jan Puchała, następnie głos zabrali Wicestarosta Limanowski Franciszek Dziedzina, Dyrektor Wydziału Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Anna Fabia, oraz zaproszeni goście: Janusz Tomaszewicz Dyrektor Gorczańskiego Parku Narodowego oraz Jakub Zygarowicz specjalista Nadleśnictwa Limanowa.

W konferencji wzięło udział 56 nauczycieli z 23 szkół powiatu limanowskiego, podczas której omawiano organizację i przebieg VIII już edycji tego święta. Partnerami podczas tegorocznych obchodów święta drzew byli: ekologiczna organizacja pozarządowa Klub Gaja z Wilkowic (plakaty, ulotki, materiały edukacyjne), Nadleśnictwo Limanowa

(fundator sadzonek drzew, pomoc merytoryczna), Nadleśnictwo Stary Sącz (fundator sadzonek, pomoc merytoryczna), Gorczański Park Narodowy (pomoc merytoryczna).

Od 10 do 22 października w poszczególnych szkołach znajdujących się na terenie powiatu limanowskiego rozpoczęło się sadzenie drzew.

W dniu 18 października 2010 roku akcja sadzenia drzew odbyła się w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Mszanie Dolnej na czele z Wicestarostą Limanowskim Franciszkiem Dziedzina, Członkiem Zarządu Bolesławem Żabą, Dyrektorem Wydziału Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Anną Fabią, Nadleśniczym Nadleśnictwa Limanowa Janem Legutko, Dyrektorem ZSP w Mszanie Dolnej Haliną Bubilek, nauczycielami oraz młodzieżą szkolną. Przed posadzeniem 17 drzew wręczono nagrody w szkolnym konkursie „wiedzy o drzewach”, w którym zwyciężył zespół klasy II b technikum hotelarskiego w składzie: Patryk Kołodziej i Łukasz Szewczyk.

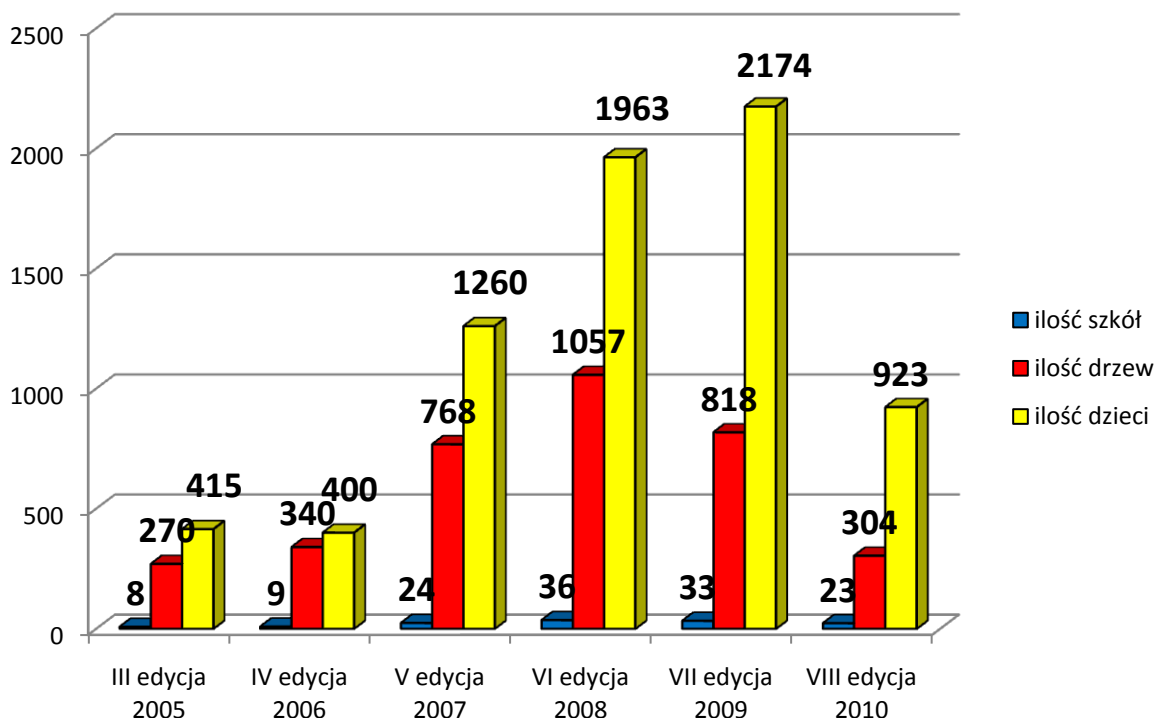
Posadziliśmy również osiem Drzew dla Pokoju, jednocząc się tym samym z 35 krajami na świecie, dla których hasło „Let's plant a tree for peace” i „pokój na świecie” jest jedną z najcenniejszych ludzkich wartości. Tak jak w poprzednim roku drzewa pokoju opatrzone były certyfikatem potwierdzającym pochodzenie sadzonek świerka istebniańskiego, które zostały wyhodowane w Nadleśnictwie Jabłonka z nasion pobłogosławionych przez Ojca Świętego Benedykt XVI w czasie Pielgrzymki do Polski w dniu 26 maja 2006 r. podczas Mszy Świętej na placu Piłsudskiego w Warszawie.

Podczas obchodów „Święta Drzewa” w powiecie limanowskim odbywały się zajęcia, apele, konkursy a nawet całodniowe akademie związane z sadzeniem drzew, przyrodą, ekologią i segregacją śmieci. Drzewa sadziły nie tylko dzieci i młodzież, ale również Zarząd Powiatu Limanowskiego, wójtowie, dyrektorzy szkół, księża oraz nauczyciele.

W bieżącym roku posadziliśmy ponad 300 drzew przy udziale prawie tysiąca osób, swoim zasięgiem objęliśmy wszystkie gminy powiatu limanowskiego oraz zaangażowaliśmy 23 placówki oświatowe. W ramach tego święta od 2005 roku dzięki Starostwu Powiatowemu w Limanowej posadzono już ponad 3,5 tys.

Przypomnijmy, że Starostwo Powiatowe w Limanowej zostało dwukrotnie uhonorowane nagrodą Czarodziejskiego Drzewa, które przyznawane jest przez Klub Gaja z Wilkowic dla najlepszych, podczas uroczystych inauguracyjnych obchodów Święta Drzewa w Warszawie przy udziale Ministra Środowiska i Generalnego Dyrektora Lasów Państwowych.

W dniu 22 października zakończyły się obchody Światowego Święta Drzewa w powiecie limanowskim.

Obchody w niektórych szkołach powiatu limanowskiego:

Zespół Szkoły i Przedszkola w Olszówce

W dniu 19 października 2010r o godzinie 14.30 uczniowie naszej szkoły członkowie Szkolnego Koła Przyrodniczego wzięli udział w ogólnopolskiej akcji Święto Drzewa i zasadzili Drzewo Pokoju. 3-letnią sadzonkę świerka przywozła do szkoły pani Anna Kurzeja, która jest pracownikiem Gorczańskiego Parku Narodowego. W akcji wzięło udział 14 uczniów. Będziemy dbać i pielęgnować naszego świerka. Drzewko posadziliśmy obok placu zabaw dla najmłodszych. Może kiedyś nasze dzieci będą się pod nim bawić.

Ewa Szarkowska

Szkoła Podstawowa w Łukowicy

Co roku w październiku włączamy się w ogólnopolskie obchody „Święta drzewa”. Aby przygotować uczniów do tej akcji rozpoczęliśmy tematykę związaną z lasem, parkiem, która miała na celu poznanie przez dzieci różnych drzew liściastych i iglastych, znaczenia dla człowieka i sposobów ich ochrony. Dlatego też po części teoretycznej, postanowiliśmy wyruszyć na wycieczkę rowerową do Świdnika, aby po drodze rozpoznawać i prawidłowo nazywać różne drzewa.

Kolejnym działaniem programu „Święta drzewa” było ogłoszenie

akcji „Zbieraj makulaturę ratuj konie”, która cieszy się wielkim poparciem i zainteresowaniem wśród uczniów. Udało nam się włączyć w akcję dorosłych, zakłady pracy, urząd gminy, którzy z przyjemnością zbierali dla nas makulaturę. Zebraliśmy 1,5 tony makulatury. Wysilek zbiórki duży, zapłata niewielka, ale i to nas cieszy. Uzyskaną kwotę 100 zł przesłaliśmy na konto Klubu Gaja, z przeznaczeniem na interwencje, pomoc i ratowanie koni z transportu na rzeź. Mamy nadzieję, że nasza skromna, ale coroczna akcja wesprze Waszą szlachetną działalność. Dzięki tym działaniom rozwijamy w sobie wrażliwość na innych i poczucie więzi z przyrodą.

Jak co roku wójt gminy Czesława Rządkosz ufundowała nagrody dla uczniów za zbiórkę makulatury. Wszyscy uczniowie otrzymali dyplomy i drobne upominki, które zostały wręczone na uroczystym apelu.

W przeddzień obchodów „Święta drzewa” uczniowie na zajęciach świetlicowych przy pomocy p. Haliny Potoniec przygotowali piękną wystawkę tematyczną „Drzewa jesienią”, a uczniowie z Samorządu Szkolnego wykonali gazetkę ekologiczną przedstawiającą różne gatunki drzew, ich znaczenie i ochrona.

W dn 22.10.2010 o godz 10.00 dla całej społeczności szkolnej odbył się uroczysty apel, na który przybył p. leśniczy Kazimierz Jasiński z Nadleśnictwa Stary Sącz .

Oryginalny scenariusz przedstawienia pt.: „Las wita Was” przygotowała klasa Va, w którym największą rolę odgrywał tekst czytany i piosenki o treści ekologicznej. Celem było ukazanie piękna drzew i ich prośby o ochronę. Podkład muzyczny w całości przygotowany został przez 2 uczniów klasy IV Sz. Sułkowski /kyobord/ oraz Sz. Wójcik /akordeon/ .

Po apelu uczniowie klas IV-VI obejrżeli film pt.: „Jak chronić lasy”, który w znacznym stopniu przybliżył sens i znaczenie obchodzonego święta.

Kolejnym punktem naszego spotkania było zasadzenie 10 jodeł, które otrzymaliśmy od pana leśniczego. Po krótkiej prelekcji na temat naszych lasów i udzieleniu instruktarza przystąpiliśmy do sadzenia drzewek w obejściu szkoły. Uczniowie byli bardzo zaangażowani w swoją pracę, cieszyli się, że mogą zrobić coś dla przyrody i dla siebie. Posadzone drzewka będą stanowiły cel naszej codziennej pielęgnacji i obserwacji.

Ewa Ślaga

Szkoła podstawowa nr 1 w Kamienicy

W tym roku szkolnym już po raz drugi przystąpiliśmy do programu „Święto Drzewa” organizowanego przez Klub Gaja i Powiatowe Centrum Ekologiczne w Limanowej. W programie uczestniczyli uczniowie klasy 4 B i 5B.

Za główny cel naszego działania postawiliśmy sobie podniesienie wiedzy z zakresu ochrony środowiska i przede wszystkim przyczynienie się do zwiększenia zadrzewienia naszej planety, a tym samym zmniejszenia skutków zmian klimatycznych na Ziemi.

Nasze przygotowania do tego święta rozpoczęły się od sporządzenia plakatu promującego akcję, oraz wystawy: „Dary drzew”, „18 powodów dla, których warto sadzić drzewa”- uczniowie z dostępnych materiałów sporządzali prezentacje, które zostały wywieszane na korytarzu szkolnym.

Dzięki temu przedsięwzięciu uczniowie wzbogacili swoją wiedzę, odkryli jaką funkcję pełnią drzewa w przyrodzie i gospodarce człowieka.

20 października z wielką niecierpliwością czekaliśmy na przybycie przedstawiciela Nadleśnictwa Limanowa. Czas oczekiwania przeznaczony był na pogadankę na temat akcji, jej celów. Przeprowadziliśmy także dyskusję w czasie, której uczniowie podawali argumenty „za i przeciw” sadzeniu drzew.

O godzinie dziesiątej przybył do nas p. Jakub Zygarowicz, przedstawiciel Nadleśnictwa Limanowa. Ekspert przywiózł ze sobą sadzonkę świerka srebrnego, udzielił nam wskazówek odnośnie sadzenia, a także wielu ciekawostek na temat mieszkańców lasów.

Po tym krótkim wprowadzeniu nadszedł czas na zielone ślubowanie i posadzenie drzewka dla pokoju, potem wspólne zdjęcie i wręczenie podziękowania. W czasie tej akcji cały czas była z nami nasza p. Dyrektorka.

Sadząc drzewko towarzyszyło nam przekonanie, że pokój na Ziemi zależy też od tego, czy będziemy w stanie zachować środowisko naturalne dla przyszłych pokoleń.

Uczestnictwo w programie „Święto Drzewa” przysporzyło naszym uczniom wiele radości, dało poczucie, że oni też mogą coś zrobić dla naszej planety. Wychodząc ze szkoły zerkają jak rozwija się nasz okaz.

Aneta Majewska

Szkoła Podstawowa nr 1 w Starej Wsi

„Musimy dbać o środowisko ekologiczne, ponieważ ono stanowi część nas, a my jesteśmy jego częścią. Wiek XXI będzie stuleciem ekologicznym, albo nie będzie go wcale”.

H. Skolimowski

21 października 2010 r. uczniowie Szkoły Podstawowej nr 1 i Publicznego Gimnazjum nr 1 w Starej Wsi we współpracy ze szkolnym kółkiem ekologicznym, opiekunem kółka i pracownikiem obsługi panem Stanisławem Odziomkiem włączyli się w obchody Święta Drzewa 2010. Po raz

kolejny zorganizowali akcję sadzenia drzew wokół boiska sportowego. Sadzonki drzew ze szkółki leśnej ze Szczyrzyca dostarczył nam inspektor działu Ochrony Środowiska Powiatowego Centrum przy Starostwie Powiatowym w Limanowej pan mgr Piotr Ocieпка. Pan Piotr

uczestniczył także w akcji udzielając dzieciom i młodzieży właściwych porad dotyczących sadzenia drzew.

Akcja poprzedzona była w szkole apelem poświęconym idei Święta Drzewa. Uczniowie kółka ekologicznego starali się uświadomić społeczności szkolnej, jak ważne jest sadzenie drzew, które przyczynia się nie tylko do zwiększenia zalesienia i zadrzewienia, ale także ma wpływ na zmiany klimatyczne na ziemi. Drzewa i lasy są niezbędnym elementem regulacji klimatu ponieważ pochłaniają dwutlenek węgla i zawierają, jak się ocenia o 50 % więcej węgla niż atmosfera. Należy wyciągać z tego właściwe wnioski i podejmować stosowne działania na rzecz środowiska ekologicznego, którego jesteśmy częścią. Takie działania podjęli członkowie koła ekologicznego naszej szkoły włączając się w obchody tegorocznego Święta Drzewa. Ich działania praktyczne poprzedzone były licznymi przygotowaniem. Uczniowie w ramach kółka wykonali gazetkę ścienną o Święcie Drzewa, wykonali plakat i symboliczne drzewko na akcję sadzenia, zredagowali także na ten temat artykuł do gazetki szkolnej, przeprowadzili z opiekunem lekcje terenowe w lesie. W szkole została także ogłoszona akcja „Zbieraj makulaturę, ratuj konie”.

Dnia 21 października uczniowie naszej szkoły przy pomocy osób dorosłych, pomimo jesienno—zimowej aury z zapałem i wytrwale przystąpili do akcji sadzenia drzew. W rezultacie wokół boiska udało nam się zasadzić 56 drzewek – świerków, olch i brzoź.

Aktywność człowieka w szybkim tempie zmienia środowisko naturalne. Uważam, że projekt Święta Drzewa i wszelakie działania z tym związane prowadzone na terenie naszej placówki i nie tylko przyczyniły się do zwiększenia świadomości w zakresie ochrony przyrody, klimatu, a także wpłynęły na kształtowanie postaw proekologicznych naszych uczniów. Na pewno w przyszłości takie inicjatywy zaprocentują. Póki co będziemy dbać o nowo posadzone drzewka, obserwować jak rosną upiększając krajobraz naszego szkolnego boiska.

Dorota Młynarczyk

Zespół Placówek Oświatowych w Jurkowie

Uczniowie klasy IV przygotowali krótkie przedstawienie, na którym określili funkcję lasu, uświadomili, jaki wpływ na istnienie lasów ma cywilizacja, oraz zwrócili uwagę na poszanowanie otaczającej przyrody, a głównie drzew.

Chcąc bardziej uwrażliwić uczniów na piękno przyrody oraz ukazać jej ogromne znaczenie dla życia człowieka, został przeprowadzony konkurs przebrania za „Mieszkańca Lasu”.

Od lat szkoła współpracuje z Nadleśnictwem w Limanowej. Kontynu-

ując tę współpracę zaprosiliśmy leśniczego pana Jakuba Zygarowicza na spotkanie z dziećmi. Pan leśniczy interesująco opowiedział nam o swojej pracy, usystematyzował wiadomości na temat lasu i odpowiedział na dociekliwe pytania uczniów.

Uwieńczeniem trudu pracy uczniów było rozstrzygnięcie konkursu, gdzie głównym jurorem był pan leśniczy. On też wręczył ufundowane przez Nadleśnictwo nagrody dzieciom, które miały najpiękniejsze przebrania. Pozostali uczestnicy otrzymali słodką nagrodę pocieszenia ufundowaną przez Radę Rodziców.

Po tych emocjach, pod czujnym okiem pana leśniczego delegacje klas posadziły jedno, ale jakże znaczące drzewo- Drzewo Pokoju!

Gimnazjaliści natomiast zmagali się z testem przygotowanym przez Nadleśnictwo. Dotyczył on lasów Małopolski. Najlepsza okazała się Aneta Mrózek z klasy III b, która została nagrodzona za zajęcie I miejsca.

Beata Marek

Zespół Placówek w Mszanie Górnej

W dniu 18 października odbyło się sadzenie drzew z udziałem Anny Kurzeji z Gorczańskiego Parku Narodowego. Tegoroczne Święto Drzewa miało trochę inny charakter niż w ubiegłym roku. Brała w nim udział klasa V Szkoły Podstawowej (21 uczniów) pod opieką wychowawcy i jednocześnie nauczyciela biologii Heleny Domagały. Do sadzenia drzew została zaproszona Pani dyrektor Marta Skowronek, która wraz z dziećmi zasadziła drzewko pokoju. Pracownik Gorczańskiego Parku Narodowego Pani Anna Kurzeja rozpoczęła sadzenie drzew krótką prelekcją na temat Święta Drzewa, prelekcja odbyła się w klasie, następnie uczniowie wraz z Panią dyrektorem, Panią Kurzeją i wychowawcą wyszli na zewnątrz by posadzić drzewka. W kopaniu pod sadzonki pomagał Pan Stanisław Kuczaj - konserwator szkoły. Chętne dzieci sadziły wybrane przez siebie drzewa.

Klasa V będzie opiekować się zasadzonymi drzewami, uczniowie nadali posadzonym drzewom imiona. Ze zrobionych zdjęć podczas sadzenia, uczniowie wykonają gazetkę klasową.

Helena Domagała

Zespół Placówek Oświatowych w Skrzydlnej

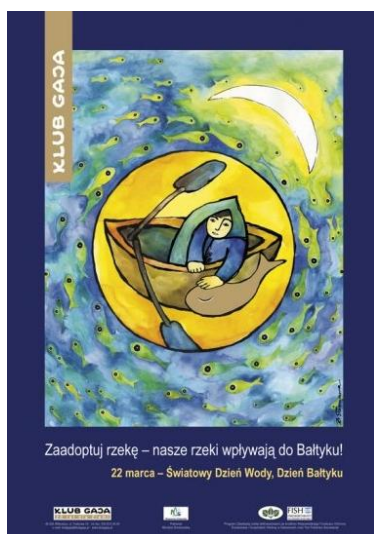

W dniu 19 października w naszej szkole obchodziliśmy Święto Drzewa. Z tej okazji został zorganizowany w szkole konkurs plastyczny dla dzieci klas I – III pod hasłem „Moje drzewo”. Najlepsze prace zostały nagrodzone i wyeksponowane na gazecie ściennej. Uczniowie klas IV wykazali się znajomością pospolitych drzew i krzewów z naszego regionu. Zmaganiom konkursowym przyglądał się pan leśniczy Czesław Bogacz, który również ciekawie opowiadał o funkcjonowaniu lasu oraz pracy leśniczego. Następnie

dzieci posadziły w ogrodzie szkolnym 4 drzewka.

Bogumiła Śmiątek

6. Zaadoptuj rzekę 2010

Zaadoptuj rzekę to program edukacji ekologicznej, którego prekursorem od 2005 (w powiecie od 2007 r.) roku jest Klub Gaja w Wilkowicach. Skierowany jest do wszystkich typów szkół, przedszkoli oraz innych placówek oświatowych np. świetlic, ognisk pracy pozaszkolnej, klubów osiedlowych oraz innych instytucji.

Celem programu jest podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat ochrony wód powierzchniowych, propagowania racjonalnego wykorzystania zasobów wodnych, ochrony przyrody dolin rzecznych oraz ochrony morza Bałtyckiego. Celem jest również zainspirowanie młodzieży, wychowawców, grup i organizacji ekologicznych oraz instytucji do podejmowania lokalnych działań proekologicznych dotyczących poprawienia jakości wody, ochrony rzek i dolin rzecznych. Tematem programu jest woda, a w szczególności

rzeki i ich znaczenie w przyrodzie, a także uświadomienie mieszkańcom ich obecności i roli w życiu społeczeństw.

Uczniowie Szkoły Podstawowej nr 1 w Starej Wsi po raz kolejny przystąpili do programu edukacji ekologicznej „Zaadoptuj rzekę 2010-2011”. Członkowie kółka ekologicznego objęli ochroną pobliski szkole Potok Starowiejski kontynuując działania swoich starszych kolegów. W ramach projektu uczniowie opracowali plan adopcji potoku i ustalili zadania do wykonania:

1. Wykonano plakat pt „Zaadoptuj rzekę”, na którym rzeczka zwraca się z konkretnymi prośbami do ludzi,
2. Prowadzono obserwację flory i fauny na terenie potoku,
3. Wykonano prace plastyczne Potoku Starowiejskiego,
4. Podjęto próbę opisu rzeki i tworzenia twórczości literackiej – wierszy o potoku,
5. Prace umieszczono w gazetce szkolnej i na gazetce ściennej.
6. Zredagowano artykuł do gazetki nt. potrzeby ochrony rzek i oszczędzania wody,
7. Sprzątano brzegi potoku,
8. Prowadzono badania wody tęczką ekobadacza

7. Światowy Dzień Ziemi w powiecie limanowskim przy współpracy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasów Państwowych Nadleśnictwa Limanowa i Ligi Ochrony Przyrody oddział Limanowa

Powiat Limanowski w czerwcu 2010 włączył się w obchody „Światowego Dnia Ziemi” z okazji Roku Jubileuszowego - 40.lecia obchodów Dnia Ziemi na świecie i 20.lecia w Polsce. W obchodach wzięło udział ponad 200 mln osób z 140 krajów. Do aktywnego włączenia się zachęcał również na kwietniowej konferencji poświęconej temu tematowi Jan Puchała Starosta Limanowski.

Zgromadzenie Ogólne ONZ ustanowiło 2010 rok Międzynarodowym Rokiem Różnorodności Biologicznej, dlatego też ogólnopolskie obchody Światowego Dnia Ziemi 2010 przebiegają pod hasłem **RÓŻNORODNOŚĆ W NAS, BIORÓŻNORODNOŚĆ WOKÓŁ NAS**. Pod takim też hasłem Powiat Limanowski wraz z zaproszonymi do udziału partnerami: Nadleśnictwem Limanowa

oraz Ligą Ochrony Przyrody prowadził cykl szkoleń dzieci i młodzieży.

Tematyka dotycząca bioróżnorodności jest szeroka i na pewno nie zdołaliśmy omówić wszystkich jej aspektów. Na zajęciach terenowych zwróciliśmy uwagę młodzieży na zróżnicowanie wszystkich żywych organizmów występujących na Ziemi.

Skupiliśmy się na ekosystemach leśnych, łąkowych i wodnych, z uwzględnieniem wpływu człowieka na te środowiska.

Młodzież pracowała na przygotowanych wcześniej kartach pracy, w których między innymi można było znaleźć: rozpoznawanie gatunków roślin, badanie właściwości fizykochemicznych wody, badania podstawowych wskaźników środowiskowych, rozpoznawanie drzew itp.

Zajęcia przeprowadzane były w trzech grupach, a każda grupa miała zajęcia godzinne z leśnikiem, przyrodnikiem oraz inspektorem ochrony środowiska, przy pomocy nauczyciela wspomagającego. Na bazę wypadową został obrany ostatni odcinek leśnej ścieżki przyrodniczej „Ostra”, gdzie przy smażonej kiełbasie na ognisku omawiane były wnioski i przemyślenia z przeprowadzonych zajęć. Były one przeprowadzo-

ne w dwóch dniach: 9 i 16 czerwca 2010, a dzieci były dowożone ze szkół przez wynajęte przez nas autokary.

W zajęcia uczestniczyło 81 dzieci z 7 szkół:
 Zespół Szkół Samorządowych Nr 2 w Limanowej
 Zespół Szkół Samorządowych Nr 3 w Limanowej
 Szkoła Podstawowa w Młyńczyskach
 Szkoła Podstawowa w Chyszówkach
 Szkoła Podstawowa Nr 1 w Starej Wsi
 Szkoła Podstawowa Nr 2 w Męcinie
 Szkoła Podstawowa w Nowym Rybiu

PRZEBIEG ZAJĘĆ SZCZEGÓŁOWO:

I. Faza wprowadzająca (czas trwania z dojazdem 2godz)

- wyjazd do lasu
- czynności organizacyjne
- wybranie miejsca na bazę
- krótki wykład na temat „Dnia Ziemi”,
- podział uczniów na 3 grupy, wybór lidera w każdej grupie,
- przyporządkowanie każdej grupy do opiekuna
- omówienie sposobu oceny prac w grupie
- przypomnienie zasad bezpieczeństwa na wycieczce i zachowania się na terenie lasów

II. Faza realizacji (czas trwania 0:45 godz. x3)

- zapoznanie uczniów z celami zadań terenowych (jedna grupa zajmuje się lasem, druga wodą, trzecia przyrodą)
- rozdanie przyrządów i materiałów pomocniczych
- rozdanie grupom kart pracy i objaśnienie zaplanowanych czynności
- praca uczniów w grupach wg instrukcji ; konsultacje z prowadzącym,
- powrót do bazy,
- wymiana grup i przyrządów pomocniczych x 3

III. Faza podsumowująca (czas trwania z powrotem 2 godz.)

- prezentacja zadań przez liderów grup, omówienie wyników obserwacji i wrażeń,
- podsumowanie wyników pracy grup, ocena aktywności i zachowania uczniów,
- zebranie materiałów służących jako dokumentacja pracy uczniów, pomoce dydaktyczne,
- podanie instrukcji wykonania zielnika,
- przedstawienie „ciekawostki”, którą udało się uczniom znaleźć w czasie badań,
- formułowanie wniosków dotyczących stanu wód w środowisku i jego wpływu na organizmy.
- Wspólne ognisko połączone z pieczeniem kiełbasy

8. Wprowadzenie selektywnej zbiórki papieru w Starostwie Powiatowym w Limanowej

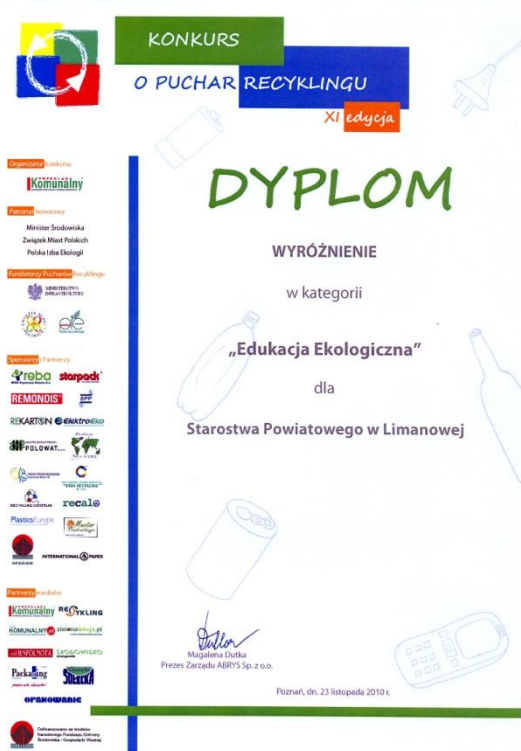
W dniu 13.04.2010 r. uchwałą Zarządu Powiatu Limanowskiego został przyjęty do realizacji program edukacji ekologicznej społeczeństwa w Powiecie Limanowskim przez Powiatowe Centrum Ekologiczne w Wydziale Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Limanowej. W programie tym zawarta była między innymi segregacja makulatury przez urząd.

Propozycja segregowania makulatury została podyktowana trzema głównymi powodami. Pierwszym jest ochrona środowiska naturalnego, drugim jest rozwiązanie pozytywne z ekonomicznego punktu widzenia, gdyż w pomieszczeniach biurowych większość odpadów jest w formie papierowej, trzecim jest forma edukacji.

W czerwcu 2010 roku zostały zakupione pojemniki na makulaturę do wszystkich pokoi w budynkach A, B i C.

9. Wyróżnienie dla Starostwa Powiatowego w Limanowej w Konkursie o Puchar Recyklingu.

30 czerwca 2010 r. Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Powiatowe Centrum Ekologiczne złożył za zgodą Zarządu Powiatu Limanowskiego wniosek do XI Edycji konkursu „Przeglądu Komunalnego” o Puchar Recyklingu w Kategorii edukacji ekologicznej – działania promujące selektywną zbiórkę odpadów i zachowania pro środowiskowe, w której - nadawany jest tytuł Mistrza Edukacji Ekologicznej. Konkurs odbywał się pod patronatem:

- a) Minister Środowiska,
- b) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- c) Związek Miast Polskich,
- d) Polska Izba Ekologii,
- e) Bank Ochrony Środowiska.

Starostwo Powiatowe w Limanowej otrzymało wyróżnienie w tej kategorii jako dwie jednostki z całej Polski. Konkurs o Puchar Recyklingu

organizowany przez „Przegląd Komunalny” to jedyne w Polsce przedsięwzięcie, które w sposób kompleksowy ocenia selektywną zbiórkę odpadów i działania edukacyjne.

Celem Konkursu było wyłonienie i nagrodzenie spośród zgłoszonych podmiotów, tych które realizują najbardziej efektywną, ciekawą i skuteczną edukację ekologiczną.

W Konkursie wzięły udział: urzędy gmin i starostwa powiatowe, związki komunalne gmin i powiatów, zakłady gospodarki komunalnej, sortownie, inne podmioty gospodarcze, mające zezwolenie na usuwanie odpadów stałych. W kategorii Edukacja Ekologiczna, oprócz gmin i firm komunalnych, udział biorą szkoły, organizacje ekologiczne, parki krajobrazowe, parki narodowe, leśne kompleksy promocyjne, centra edukacji ekologicznej oraz firmy, którym zależy na budowaniu świadomości ekologicznej.

Więcej na stronie: <http://www.pucharrecyklingu.pl/>

10. Starostwo Powiatowe w Limanowej uzyskało Certyfikat uczestnictwa w projekcie „EKOLOGICZNY URZĄD”.

Projekt polegał na przeprowadzeniu bezpłatnych, jednodniowych szkoleń wraz z warsztatami praktycznymi w zakresie proekologicznych rozwiązań w funkcjonowaniu biur, dokonywaniu zakupów na potrzeby urzędu oraz w eksploatacji budynków administracyjnych.

Szkolenia, prowadzone przez ekspertów środowiskowych, obejmowały:

- rozbudzenie świadomości i wrażliwości ekologicznej wśród pracowników urzędów,
- promocja nowatorskich – ekologicznych postaw wśród pracowników urzędów prowadzących do zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska w miejscu pracy,
- ukazanie walorów i korzyści płynących ze stworzenia „zielonego” (przyjaznego środowisku) biura: obniżenie kosztów funkcjonowania biura dzięki wprowadzeniu racjonalnej gospodarki materiałami, odpadami, energią oraz wodą,
- rozbudzenie świadomości przestrzegania przepisów ochrony środowiska oraz bezpieczeństwa środowiska pracy,
- zwiększenie efektywności zarządzania biurem poprzez przestrzeganie zasad ochrony środowiska i bezpieczeństwa środowiska pracy w miejscu pracy,
- usprawnienie komunikacji i wymiany informacji wewnątrz urzędu, zwiększenie motywacji i zaangażowania pracowników w sprawy powiatu oraz działania na rzecz ochrony środowiska.

Szkolenie realizowane było przez Fundacja Rozwoju Gmin Polskich w ramach projektu „Ekologiczny Urząd” współfinansowanego ze środków Ministerstwa Środowiska w ramach zadania: „SUKCES TO TWOJE NATURALNE ŚRODOWISKO - przeprowadzenie akcji edukacyjnych dla pracowników urzędów oraz przedsiębiorców i ich pracowników, dotyczących promocji zasad zrównoważonego rozwoju w miejscu pracy”.

11. „Zbieranie baterii” – projekt promujący zbiórkę baterii i akumulatorów w powiecie Limanowskim

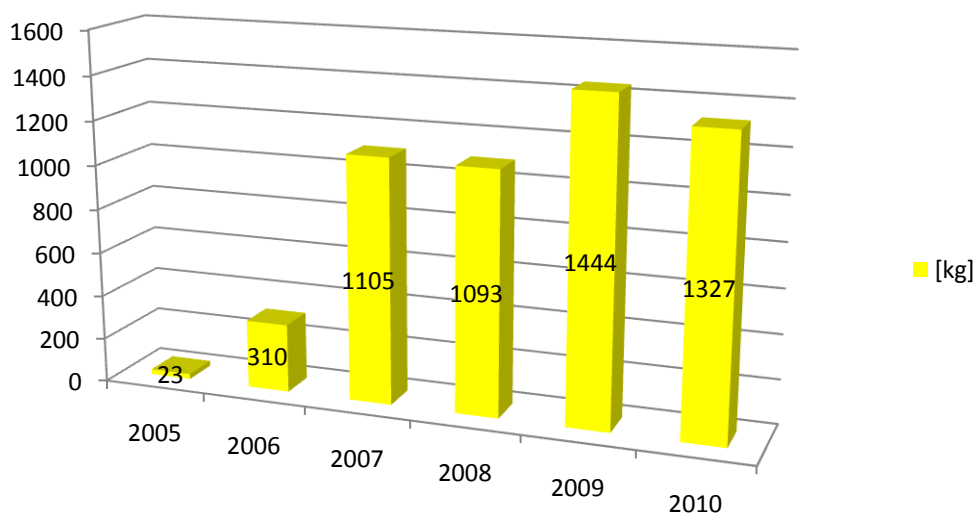
W 2010 roku Powiatowe Centrum Ekologiczne kontynuowało akcję zbierania baterii w powiecie limanowskim z łącznej ilości 13 punktów zbiórki w urzędach Gmin i powiatu 33 w szkołach oraz 18 w sklepach.

Oddając pełne baterii pojemniki Rebie mamy pewność, że zostały one poddane recyklingowi (prawie całkowity odzysk zawartych w nich związków). Tym sposobem zmniejsza się masa niebezpiecznych, a także zmniejsza ich negatywny wpływ na środowisko.

Wdrożony przez PCE program zbiórki baterii znacznie zwiększył ilość poddawanych recyklingowi baterii, które są wywożone z powiatu. Należy pamiętać, że każda oddana bateria jest wywożona z powiatu limanowskiego i nie trafia na miejscowe wysypiska śmieci.

Przy utworzeniu punktów zbiórki zużytych baterii, zaproponowaliśmy wyznaczenie opiekunów w poszczególnych szkołach znajdujących się najbliżej danego punktu zbiórki w sklepie detalicznym. Tym samym szkoła opróżnia na bieżąco te pojemniki, gromadząc u siebie baterie wykorzystując je następnie do zbierania punktów, za które otrzymują nagrody edukacyjne od Reby.

Zbiórka i wywóz baterii z Powiatu Limanowskiego

12. Konferencje, warsztaty, spotkania

22 kwietnia 2010 r. pn.: „Program edukacji ekologicznej społeczeństwa w Powiecie Limanowskim V edycja 2010 realizowany przez Powiatowe Centrum Ekologiczne”, której celem było zapoznanie nauczycieli z aktualnym Programem edukacji ekologicznej na rok 2010 oraz możliwościami wykorzystania jego projektów do realizacji w placówkach szkolnych na terenie powiatu limanowskiego, w tym projekty: konkurs dla młodzieży, „Światowy Dzień Ziemi”, „Zaadaptuj rzekę, „Zbieranie baterii”.

W Konferencji

uczestniczyli Jan Puchała Starosta Limanowski, Franciszek Dziedzina Wicestarosta Limanowski, Anna Fabia Dyrektor Wydziału Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa w Starostwie Powiatowym w Limanowej, Renata Tokarska Dyrektor Państwowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Limanowej, jak również Jan Legutko Nadleśniczy Nadleśnictwa Limanowa, Bogusław Rembisz Prezes Polskiego Związku Wędkarskiego oddział Limanowa oraz nauczyciele z ponad 40 szkół z naszego powiatu.

Jan Puchała Starosta Powiatu Limanowskiego wyraził swoją radość z tak dużej liczby organizowanych na terenie Powiatu Limanowskiego projektów związanych z ochroną środowiska. Słowa podziękowania skierował do nauczycieli, którzy biorą udział w tych projektach i dodatkowo zachęcają do uczestnictwa w nich młodzież. Jak stwierdził, dzięki takim akcjom rośnie świadomość społeczeństwa z zakresu dbania o środowisko naturalne, a jest to szczególnie ważne gdyż nasz powiat może poszczycić się czystą naturą i wspaniałym bogactwem naturalnym o które należy dbać i pielęgnować.

21 września 2010 r. pn.: „Organizacja VIII edycji Światowego Święta Drzewa, warsztaty

„Moje silne drzewo”, pisanie wniosków grantowych, warsztaty „Liderzy selektywnej zbiórki” oraz rozdaniem materiałów edukacyjnych”.

Starosta Limanowski Jan Puchała otworzył konferencję oraz skierował słowa podziękowania do przybyłych gości za zaangażowanie w edukację ekologiczną w powiecie limanowskim. Następnie głos zabrali kolejno Wicestarosta Limanowski Franciszek Dziedzina, Dyrektor Wydziału Ochrony Środowisk, Rolnictwa i Leśnictwa Anna Fabia oraz Dyrektor Gorczańskiego Parku Narodowego Janusz Tomaszewicz.

Następnie odbyły się warsztaty pn. „Moje Silne Drzewo” obejmujące pisanie wniosków grantowych, realizację grantów, sporządzanie próbnych projektów, dyskusję na forum grupy o różnych rozwiązaniach realizacyjnych oraz prezentację na temat ekosystemów leśnych oraz ciekawych metod pracy z wiedzą o lesie, które prowadziła Katarzyna Dulińska z Fundacji Nasza Ziemia z Warszawy.

Kolejne warsztaty z nauczycielami pn.: „Liderzy selektywnej zbiórki” przeprowadziła Maria Wojtacha z Towarzystwo na rzecz Ziemi w Oświęcimiu.

Został również rozdany pakiet edukacyjny Sowy Polski wydany przez Fundację Wspierania Inicjatyw Ekologicznych w Krakowie.

18 listopada 2010 r. pn. „Ekologiczny Urząd”. Szkolenie otworzył Starosta Limanowski Jan

Puchała wraz z Wicestarostą Franciszkiem Dziedzina oraz zaproszonym Gościem Bronisławem Dutką Posłem na Sejm RP. Szkolenie prowadziła Maria Wojtacha z Fundacji Rozwoju Gmin Polskich. Projekt polegał na przeprowadzeniu jednodniowego szkolenia wraz z warsztatami praktycznymi w zakresie proekologicznych rozwiązań w funkcjonowaniu biur, dokonywaniu zakupów na potrzeby urzędu oraz

w eksploatacji budynków administracyjnych urzędów. W szkoleniu uczestniczyło 50 pracowników Starostwa Powiatowego w Limanowej.

Szkolenia, prowadzone przez ekspertów środowiskowych, obejmowały:

- wprowadzanie i utrzymywanie ekologicznych rozwiązań w biurach (oszczędne gospodarowanie przestrzenią, wodą, energią, papierem);
- kryteria pozyskiwania proekologicznych certyfikatów dla urzędów;
- zasady dokonywania ekologicznych, „zielonych” zakupów (ekologiczne materiały biurowe),
- ekologiczne utrzymywanie budynków urzędów (kolektory słoneczne, rekuperatory, odpowiednie ocieplenie zewnętrzne, okrycia dachów itd.).

Szkolenie realizowane było w ramach projektu „Ekologiczny Urząd” współfinansowanego ze środków Ministerstwa Środowiska w ramach zadania: „sukces to twoje naturalne środowisko - przeprowadzenie akcji edukacyjnych dla pracowników urzędów oraz przedsiębiorców i ich pracowników, dotyczących promocji zasad zrównoważonego rozwoju w miejscu pracy”.

13. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

W 2010 roku Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa współpracował z 10 organizacjami pozarządowymi:

Klub Gaja w Wilkowicach

www.klubgaja.pl

KLUB GAJA

„Klub Gaja” stowarzysza osoby działające na rzecz obrony środowiska naturalnego i rozwoju kultury na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i zagranicą, a siedzibą jest miejscowość Wilkowice.

Zadaniem stowarzyszenia jest:

- zachowanie i wzbogacenie środowiska naturalnego,
- rozwijanie i wspieranie działań kulturotwórczych i środowiskowych młodzieży,
- działalność w zakresie praw człowieka i obywatela.

Współpraca polegała na wspólnym zorganizowaniu ogólnopolskiej akcji „Święta Drzewa” na terenie powiatu limanowskiego. Udostępniliśmy salę konferencyjną oraz posadziliśmy prawie 1000 drzew wraz z młodzieżą z 23 szkół powiatu limanowskiego. Do zadań organizacji należało dostarczenie materiałów edukacyjnych w formie plakatów, ulotek, płyt CD-R oraz ogólnopolski patronat wraz z ministerstwem środowiska.

Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych w Krakowie

www.fwie.eco.pl

Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych

Fundacja współpracuje przede wszystkim ze społecznościami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi, ale również z uczelniami i przemysłem, który dba o środowisko.

Fundacja istnieje po to, aby:

- identyfikować problemy związane ze szkodliwym wpływem człowieka na środowisko,
- szukać środków potrzebnych do rozwiązania zidentyfikowanych problemów,
- dobrze organizować pracę (przygotowywać projekty i zarządzać ludźmi),
- wspierać wprowadzanie najlepszych rozwiązań zarówno w skali Małopolski jak i skali ogólnopolskiej,
- w miarę możliwości pomóc osobom i instytucjom poprzez dofinansowanie działalności.

Współpraca polegała na pomocy przy dystrybucji pakietów edukacyjnych związanych z „Sowami Polski” w szkołach na terenie powiatu limanowskiego rozdanych podczas konferencji w Starostwie Powiatowym w Limanowej.

Fundacja Nasza Ziemia

www.naszaziemia.pl

Fundacja Nasza Ziemia jest organizacją pozarządową, założoną w 1994 roku. Realizuje cele mające status pożytku publicznego, specjalizując się w edukacji ekologicznej i obywatelskiej. Fundacja prowadzi również - wspólnie z samorządami, szkołami, organizacjami, biznesem i mediami - całoroczne programy na rzecz ochrony środowiska.

Profesjonalizm i działania Fundacji Nasza Ziemia zostały docenione i nagrodzone m.in.: w roku 1996 - wyróżnieniem "Złoty Liść" Ministerstwa Środowiska, w 1997 - Henry Ford European Conservation Award, w 2002 - wyróżnieniem "Pro Publico Bono" dla najlepszych inicjatyw obywatelskich oraz w roku 2006 główną nagrodą w ogólnopolskim plebiscycie na najlepszą organizację promującą recykling w latach 2001-05.

Współpraca w 2010 roku między Starostwem a Organizacją polegała na wspólnym przeprowadzeniu Warsztatów dla nauczycieli z powiatu limanowskiego pn. „Moje Silne Drzewo”, które obejmowały:

- prezentację na temat pisania wniosków grantowych, realizacji grantów,
- ćwiczenia - sporządzanie próbnych projektów, dyskusja na forum grupy o różnych rozwiązaniach realizacyjnych,
- prezentacja na temat ekosystemów leśnych oraz ciekawych metod pracy z wiedzą o lesie.

Towarzystwo na Rzecz Ziemi w Oświęcimiu

www.tnz.most.org.pl

**TOWARZYSTWO
NA RZECZ ZIEMI**

Towarzystwo na rzecz Ziemi (TnZ) jest ogólnopolską organizacją działającą na rzecz zachowania, ochrania i odtwarzania dziedzictwa przyrodniczego oraz ochrony zdrowia i życia ludzi przed szkodliwym oddziaływaniem zanieczyszczeń. Stowarzyszenie działa również na rzecz tworzenia warunków dla rozwoju demokracji lokalnej i umocnienia pokoju

oraz upodmiotowienia społeczeństwa. Organizacja powstała w 1989 roku jako nieformalna grupa Federacji Zielonych-Oświęcim. W 1994 roku grupa została zarejestrowana i do 1997 roku jej działalność koncentrowała się przede wszystkim na rozwiązywaniu problemów ochrony środowiska w skali lokalnej. Poczawszy od 1997 roku, pod obowiązującą do chwili obecnej nazwą, prowadzi działania na terenie całego kraju.

Współpraca opierała się na wspólnej organizacji szkolenia i warsztatów dla nauczycieli z powiatu limanowskiego pn.: „Liderzy selektywnej zbiórki”. Powiat był odpowiedzialny za wynajem Sali oraz rozesłanie zaproszeń do nauczycieli oraz oprawę organizacyjną szkolenia.

Reba w Warszawie

www.reba.com.pl

REBA Organizacja Odzysku S.A.

Reba Organizacja Odzysku S.A. jest spółka wyspecjalizowaną w tworzeniu systemu zbiórki i odzysku baterii oraz akumulatorów małogabarytowych, została założona przez pięciu największych producentów baterii obecnych na polskim rynku.

Głównym celem spółki jest doprowadzenie do stworzenia systemu zbiórki baterii o zasięgu ogólnopolskim i wysokiej efektywności. System ten powinien umożliwić przedsiębiorcom i organizacji odzysku REBA poddawanie odzyskowi - w kolejnych latach - ilości baterii, w możliwie niewielkim stopniu odbiegających od wskaźników ustalonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z 24 maja 2005r. w sprawie rocznych poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych i użytkowych [Dz.U. Nr. 103, poz 872].

Współpraca polega na zbieraniu i wywożeniu zużytych baterii i akumulatorów poza granice powiatu limanowskiego. Zadaniem Reby jest dostarczanie pojemników na zużyte baterie i ich odbiór po zapelnieniu na swój koszt oraz utylizacja, dostarczanie materiałów edukacyjnych w zakresie segregacji odpadów niebezpiecznych. Obowiązki Powiatu to informacja dla szkół o programie, dostarczanie pojemników do szkół, akcję informacyjne, tworzenie punktów zbiórki zużytych baterii.

Ponadto PCE współpracuje stale z Nadleśnictwami Limanowa i Stary Sącz, Gorceńskim parkiem Narodowym, Państwową Powiatową Stacją Sanitarno-epidemiologiczną, Polskim Związkiem Wędkarskim oraz z ok. 50 szkołami z terenu powiatu limanowskiego.

14. Zakup zdjęć i promocja powiatu

W związku z możliwością promocji walorów przyrodniczych powiatu limanowskiego została dofinansowana wystawa zdjęć Pana Mariana i Michała Szewczyka. W ramach dofinansowania Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa, Powiatowe Centrum Ekologiczne zakupił 50 zdjęć wraz z prawami autorskimi do wykorzystania przez Starostwo Powiatowe w Limanowej do Promocji.

Fotografować to
 * z pełnym szacunkiem do natury,
 * głosić potrzebę jej różnorodności
 * patrzeć na świat z perspektywy "niekieszki"
 * złościć się na pszczołki i motyle
 * radować się z przepięknych momentów natury i zdrowia

MARIAN SZEWCZYK

Limanowski, który tego samego miejsca od ponad pół wieku, szczególnie blisko jest mu Beskid Wyspowy i Łąka Bieszczadzka Park Narodowy i Ogród Botaniczny UJ w Krakowie. Botanik i brykista, wieloletni amator zielarstwa, ilustratorzy nawiązane treści fotografii. O roślinach, ich odmianach i fotografiach przyrodniczej tezy w Instytucie Rolnictwa PWSZ w Sanoku. Od roku zasiada w Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego.
 Esejstykę fotografię przyrody zapoczątkował album „I tajemnice lasów, gór i szawarów” – bitwana Homoki-Nagy. Posiada ponad 25000 zdjęć roślin, zwierząt, krajobrazów. Fotomateriał to wyjątkowo fotograficzno-botanicznej dokumentacji różnorodności roślin Polski, wznoszące się na leonographia floras parva Austro-orientalis Europae centralis. (Jaworka - Czapodły)

WWW.FOTOPRZYRODY.PL

PARTNER WYSTAWY:

Widok z góry na las, gdzie zebrał się
 gęsty wrzód, który służył jako siedlisko dla

MICHAŁ SZEWCZYK

Uczeń III klasy humanistycznej Liceum Ogólnokształcącego w Centrum Edukacyjnym Radosna Nowina 2000 w Piekarnach koło Krakowa. Uczestnik programów wymiany międzynarodowej w Niemczech, Białostoku, Wiedniu, USA.
 Fotografia to jego pasja a może zamiar na dalsze życie. Przedmiotem fascynacji jest nie tylko przyroda, reportaż, ale wiele innych tematów, którym chciałby się zająć.
 Zdobył nagrody w konkursie fotograficznym organizowanym przez biuro europopa Urzędu Górecki. Laureat konkursu fotograficznego "Polska jest niezwykła" i konkursu organizowanego przez firmę Sigma.

Współpraca:
 • Agencja fotograficzna Sphersis.com
 • Biuro Festiwalowe Miasta Kraków
 • Organizatorzy Festiwalu Etnika&Anima
 • Organizatorzy PPR Vincentiana
 • LO w Centrum Edukacyjnym "Radosna Nowina 2000"
 • Drużyna koszykarek Siemaszka Domeny.pl
 • Fundacja 4H

WWW.FOTOSZEWCZYK.COM

W ramach dofinansowania walory przyrodnicze powiatu limanowskiego były prezentowane na wystawach w:

1. Muzeum Ogródu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie w miesiącach październik-listopad 2010,
2. W Zamku Królewskim w Niepołomicach w miesiącu styczniu 2011 r.
3. W Ośrodku Dydaktycznymi Bieszczadzkiego Parku Narodowego w miejscowości Lutówka w okresie od marca do kwietnia 2011 r.
4. W Leśnym Kompleksie Promocyjnym koło miejscowości Rytro w miesiącach maj-czerwiec 2011 r.

KWIATY I ZWIERZĘTA

WYSTAWA FOTOGRAFICZNA
CZYNNA
17. 10 - 7 11. 2010
W MUZEUM OGRODU BOTANICZNEGO UJ
KRAKÓW UL. KOPERNIKA 27

PARTNER WYSTAWY

Ogród Botaniczny
Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

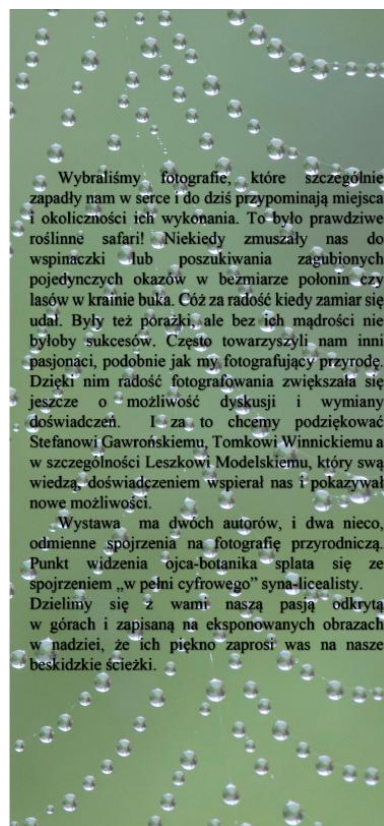
SPONSORZY

Powiat
Limanowski
Ostoja natury i zdrowia

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa
im. Jana Grodka w Sanoku

Wybraliśmy fotografie, które szczególnie zapadły nam w serce i do dziś przypominają miejsca i okoliczności ich wykonania. To było prawdziwe roślinne safari! Niekiedy zmuszały nas do wspinaczki lub poszukiwania zagubionych pojedynczych okazów w beżmarze polonin czy lasów w krainie buka. Cóż za radość kiedy zamiar się udał. Były też porażki, ale bez ich mądrości nie byłoby sukcesów. Często towarzyszyli nam inni pasjonaci, podobnie jak my fotografujący przyrodę. Dzięki nim radość fotografowania zwiększała się jeszcze o możliwość dyskusji i wymiany doświadczeń. I – za to chcemy podziękować Stefanowi Gawrońskiemu, Tomkowi Winnickiemu a w szczególności Leszkowi Modelskiemu, który swą wiedzą, doświadczeniem wspierał nas i pokazywał nowe możliwości.

Wystawa ma dwóch autorów, i dwa nieco, odmienne spojrzenia na fotografię przyrodniczą. Punkt widzenia ojca-botanika splota się ze spojrzeniem „w pełni cyfrowego” syna-licealisty. Dzielimy się z wami naszą pasją odkrytą w górach i zapisaną na eksponowanych obrazach w nadziei, że ich piękno zaprosi was na nasze beskidzkie ścieżki.

15. Zakup prezentacji „Rośliny chronione, rzadkie i zagrożone Beskidu Wyspowego”

W związku z przedstawieniem walorów przyrodniczych Beskidu Wyspowego podczas posiedzenia Komisji Rolnictwa i Ochrony Środowiska Powiatu Limanowskiego w dniu 06.10.2010 Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa, Powiatowe Centrum Ekologiczne zakupiło prezentację w Power-Point pt.: „**Rośliny chronione, rzadkie i zagrożone Beskidu Wyspowego**”, której autorem jest Pana Marian Szewczyk.

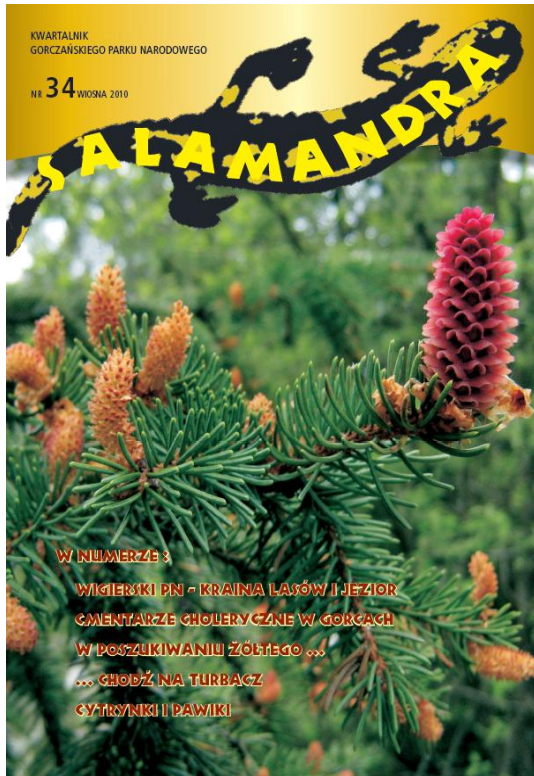
Pan Marian Szewczyk jest pracownikiem i wykładowcą Instytutu Rolniczego Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Sanoku. Jako znany botanik i florysta oraz autor powiatowej ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej został poproszony o wykonanie prezentacji walorów chronionej przyrody powiatu limanowskiego.

Prezentacja ta przedstawia najważniejsze gatunki roślin naczyniowych rosnących na terenie powiatu limanowskiego, które są pod ochroną prawną lub są z różnych powodów zagrożone wyginięciem. Rośliny są ilustrowane oryginalnymi fotografiami. Zamieszczono również diagramy mówiące o częstości występowania w Polsce gatunków chronionych, oraz o udziale różnych grup roślinności wśród gatunków chronionych.

W związku z aprobatą Członków Komisji została ona zakupiona na cele promocji walorów przyrodniczych powiatu limanowskiego, jak również na cele edukacyjne. Jest ona w wersji cyfrowej, zawiera 87 slajdów, na której znaleźć można 150 zdjęć wysokiej rozdzielczości wraz z prawami autorskimi.

16. Dofinansowanie kwartalnika Gorczańskiego Parku Narodowego „Salamandra”

W 2010 roku sfinansowano w całości numery kwartalnika GPNu:

1. Nr 34 wiosenny nakład 2000 egz.
2. Nr 36 jesień/zima nakład 2000 egz.

WIEŚĆ Z POWIATU
AKTUALNOŚCI - KOMENTARZE

POWIAT LIMANOWSKI

LIMANOWSKIEGO
LUDZIE - WYDARZENIA

Uptywa kolejny pracowity rok pod względem edukacji ekologicznej i wielu nowych przedsięwzięć realizowanych w Starostwie Powiatowym w Limanowej. Na łamach kwartalnika „Salamandra” pragniemy przedstawić niektóre z przedsięwzięć Powiatowego Centrum Ekologicznego (PCE) działającego od 2004 roku w Wydziale Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa.

Nasze działania kierujemy do nauczycieli, dzieci i młodzieży powiatu limanowskiego, zgodnie z zasadą „czym skorupka za młodu nasiąknie...”. Podjętym zadaniem realizujemy wspólnie z krajowymi organizacjami pozarządowymi zajmującymi się edukacją ekologiczną. Finansujemy je ze środków własnych oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Krakowie.

Barzany czynny udział w akcjach międzynarodowych, krajowych i regionalnych. Podjęliśmy inicjatywy ekologiczne oraz ciekawe pomysły związane z ochroną środowiska w powiecie limanowskim. Promujemy zdrowy tryb życia i zrównoważoną gospodarkę zgodnie z hasłem: „Powiat limanowski, ostoją natury i zdrowia”.

Współpracujemy

W ramach naszych działań podejmujemy współpracę z wieloma pozarządowymi organizacjami ekologicznymi, m. in. z: Krakowa, Warszawy, Wilkowiec, Oświęcimia i Gdańska, jak również z Uniwersytetem Gdańskim na czynie ze Stacją Płoską Instytutu Oceanografii oraz The Fisheries Secretariat. Wspierają nas również Nadleśnictwa z Limanowej i Starostwo Powiatowe oraz Gorczański Park Narodowy, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, Polski Związek Wędkarski, Liga Ochrony Przyrody. Naszymi stałymi partnerami jest blisko 50 szkół z powiatu limanowskiego.

Sadzimy drzewa

Co roku 10 października organizujemy akcję sadzenia drzew. Dzięki naszym staraniom Powiat

Limanowski po raz drugi znalazł się w pierwszej dziesiątce najlepszych w Polsce, za co otrzymaliśmy nagrodę „Czarodziejskiego Drzewa”. Nagrodą wyróżniona była w obecności Ministra Środowiska Jana Nowickiego podczas inauguracji obchodów Święta Drzewa w Warszawie w październiku 2008 i 2009 roku. Od początku kwietnia PCE w powiecie limanowskim posadziły ponad 3.000 drzew, angażując rocznie ponad tysiąc osób.

Zbieramy baterie

Wyprowadzając zapisy ustawowe, które weszły w życie w sierpniu tego roku, już od 2007 roku zaczęliśmy organizować punkty zbiórki zużytych baterii. Zbierają się one w starostwie, urzędach miast, gmin, stołach oraz wybranych punktach handlowych. Na terenie powiatu limanowskiego jest ich 68. Zebrane baterie są wywożone bezpłatnie do miejsc utylizacji. W działaniach tych współpracujemy z organizacją odczysku Reba w Warszawie.

Adoptujemy rzeki

Od 2007 roku podejmujemy lokalne działania edukacyjne dotyczące poprawienia jakości wody, ochrony wód przed zanieczyszczeniem i propagowania racjonalnego wykorzystania zasobów wodnych. W 2009 roku w powiecie odbyły się obchody „Światowego Dnia bez Zakupów”. Nasze działania obejmują wyjazdy pracowników do szkół w celu badania wody z potoków i rzek, prelekcje dotyczące ochrony zasobów wodnych i środowiska, konkursy, sprzątanie brzoąg potoków i rzek oraz publikacje.

Do tej pory zorganizowaliśmy 15 konferencji i warsztatów.

Organizujemy konkursy

Konkurs fotograficzny
„Przyroda na wesoło, niezwykłości natury 2009”
Od lewej: Starosta Limanowski Jan Puchala, Nadleśniczy Nadleśnictwa Limanowski Jan Legutko, Wicestarosta Limanowski Franciszek Dzieciński

Jedną z najlepszych form aktywizacji dzieci i młodzieży są różnego rodzaju konkursy plastyczne, fotograficzne, testy, tworzenie rzeźb, pomysły na ciekawe inicjatywy, itp. W latach 2004-2010 PCE zorganizowało 15 konkursów, które obejmują zasięgiem wszystkie szkoły powiatu limanowskiego, a udział w nich wzięło ponad 1300 osób. W formie konkursów organizowane są m.in. akcje: zbiórka puszek aluminiowych, opakowań szklanych, sprzątanie świata, usuwanie azbestu - usunęto 15 tys. ton.

Zbieramy makulaturę

Starostwo Powiatowe w Limanowej razem z przyłączonymi jednostkami znajdującymi się w centrum administracyjnym przy ul. Józefa Marka 9 w Limanowej segreguje papier. W każdym pokojku znajdują się pojemniki na makulaturę, który jest wywożony przez firmę zbierającą odpady. Tym samym ilość produkowanych przez urząd odpadów zmniejszyła się o 80%.

Starostwo Powiatowe w Limanowej
Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa
Powiatowe Centrum Ekologiczne

Wydłuża sadzenia drzew (2009) w Zespole Szkół Technicznych i Informatycznych w Masanie Dołej, od ul. Włocławskiej do ul. Limanowski Franciszek Dziębiński, Cmentarz Żołnierzy Bolesław Żaba, Starosta Limanowski Jan Puchala

Badanie wody potoku Sowiłna przy Zespole Szkół nr 1 w Limanowej

Tworzymy ścieżki edukacyjne

W 2005 roku w październiku wytyczono powiatową ścieżkę przyrodniczo-edukacyjną „Limanowa – Salsz – Jaworz” biegnącą wzdłuż niebieskiego szlaku turystycznego. Na 12 przystankach prezentowane są cenne gatunki roślin, w tym objęte ochroną częściową i całkowitą. Obecnie trwa prace nad jej ocaleniem w terenie oraz wznowieniem przewodnika.

Organizujemy konferencje i warsztaty

W celu podnoszenia świadomości ekologicznej społeczeństwa organizujemy konferencje i warsztaty dla nauczycieli, młodzieży i dzieci z całego powiatu. Do prowadzenia zajęć zapraszamy specjalistów z danej dziedziny, praktykujemy materiały edukacyjne związane z poszczególnymi projektami.

4

5

17. Wykaz rzeczowo-finansowy

Całość programu została sfinansowana z budżetu powiatu limanowskiego, części przeznaczony na ochronę środowiska, Dział 900 rozdział 90095.

Dodatkowo „I Powiatowym Konkursie Wiedzy o Ochronie Przyrody na Terenie Powiatu Limanowskiego” był współfinansowany przez Lasy Państwowe oraz Ligę Ochrony Przyrody oddział limanowa.

Pozycje w punktach: 1, 4, 7, 8 harmonogramu zostały dofinansowane dotacją Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie w ramach dofinansowania przedsięwzięć edukacyjnych dotyczącej ochrony środowiska w wysokości 40% kosztów.

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE ZAKRESU RZECZOWEGO	Okres realizacji zadania		Wartość (zł.)		
		Data rozpoczęcia	Data zakończenia	całkowite nakłady brutto	środki własne	środki WFOŚ netto
1	2	3	4	5	6	7
1	Zakup nagród rzeczowych w „I Powiatowym Konkursie Wiedzy o Ochronie Przyrody na Terenie Powiatu Limanowskiego” 4210	01.09.2010	30.10.2010	3 404,09	2 004,09	1 400,00
2	Organizacja Światowego Dnia Ziemi 4210	01.05.2010	30.09.2010	400,00	400,00	-
3	Wynajem autokaru na Światowy Dzień Ziemi (30 km w dwie strony 44 miejsca) X2 wycieczki 4300	01.05.2010	30.09.2010	400,00	400,00	-
4	Oznakowanie części ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej „Limanowa-Sałasz-Jaworz” 4300	01.09.2010	30.10.2010	8 200,00	5 000,00	3 200,00
5	Poprawienie tekstu folderu ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej 4300	01.05.2010	30.08.2010	1 000,00	1 000,00	-
6	Poprawienie mapy folderu ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej 4300	01.05.2010	30.08.2010	500,00	500,00	-
7	Skład i Druk folderu ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej „Limanowa-Sałasz-Jaworz” nakład ... szt. 4300	01.09.2010	30.10.2010	8 398,00	4 998,00	3 400,00
8	Wydanie toreb Ekologicznych nakład 2100 szt 4210	01.05.2010	30.08.2010	7 497,91	4 497,91	3 000,00
9	Zakup pojemników na makulaturę 150 szt.	01.05.2010	30.05.2010	700,00	700,00	
10	Dofinansowanie cyklu wystaw „watorów przyrodniczych powiatu limanowskiego” wraz zakupem zdjęć	01.10.2010	30.10.2010	2 000,00	2 000,00	
	Zakup prezentacji multimedialnej pt: „Rośliny chronione, rzadkie i zagrożone Beskidu Wyspowego”	01.11.2010	30.11.2010	2 000,00	2 000,00	
	Razem brutto:			34 500,00	23 500,00	11 000,00
	Wnioskowane do WFOŚiGW					11 000,00

18. Efekty ekologiczne i społeczne i materialne

- Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu limanowskiego,
- Podejmowanie działań ekologicznych w najbliższym otoczeniu i we własnym życiu,
- Umiejętność przestrzegania zasad ładu i porządku w miejscach publicznych,
- Dostrzeganie zagrożeń dla współczesnej cywilizacji wynikających z nieracjonalnego korzystania z zasobów środowiska i z nierównomiernego poziomu życia w różnych regionach świata,
- Zwiększenie stanu wiedzy nt form ochrony przyrody na terenie powiatu limanowskiego,
- Przyciągnięcie uwagi społeczeństwa limanowskiego na problemy związane z ochroną gatunkową roślin naczyniowych na terenie powiatu,
- Edukacja florystyczna na ścieżce przyrodniczo-edukacyjnej,
- Zmniejszenie odpadów niebezpiecznych zwłaszcza baterii na składowiska odpadów komunalnych nie przygotowanych do tego
- Zmniejszenie używania foliowych i papierowych toreb jednorazowego użytku i wynikające z tego zmniejszenie strumienia odpadów na komunalne składowiska.
- Ilość dzieci w konkursie 149 osób
- Ilość toreb ekologicznych 2279 szt
- Ilość folderów ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej 1976 szt
- Ilość tablic informacyjnych ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej 5 szt
- Ilość posadzonych drzew: 304
- Ilość szkół i dzieci na wyjazdach terenowych: 81 dzieci z 7 szkół